

คู่มือการปฏิบัติตัว สำหรับผู้ป่วยโรคแผลกระจกตา

โครงการสอนสุขศึกษาในหอผู้ป่วย
ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช

SIPI NS2001157

ปรับปรุงโดย

นางสาววดีศิญา บัวเทศ พยาบาล (พม.)

หอผู้ป่วยเฉลิมพระเกียรติ๓ งานการพยาบาลจักษุ โสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา

ที่ปรึกษา

นางแจลัม ทองประทีป พยาบาล ผู้ชำนาญการ (หัวหน้าหอผู้ป่วย)

หอผู้ป่วยเฉลิมพระเกียรติ๓ งานการพยาบาลจักษุ โสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา

อาจารย์แพทย์หญิงสุศรี โชติกวณิชย์

สาขาวิชาวัตสายตา,เลนส์สัมผัส และสายตาเลือนราง ภาควิชาจักษุวิทยา

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

พิมพ์ครั้งที่ 3 (ปรับปรุงครั้งที่ 2)

พ.ศ. 2556 จำนวน 500 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2544 จำนวน 500 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2547 จำนวน 500 เล่ม

NS 02110085661

สงวนลิขสิทธิ์โดย พรบ.การพิมพ์ 2537

ข้อควรระวังในการหยอดตาและป้ายตา

1. ถ้ามีขี้ตาควรเช็ดตาให้สะอาดก่อนหยอดตา หรือป้ายตา
2. เมื่อเปิดฝาขวดยาหรือฝาทหลอดยาคิว่ำลงบนพื้น ควรวางตะแคงไว้บนพื้นที่สะอาดหรือถือไว้
3. ควรระวังไม่ให้ปลายจุกขวดยาหรือหลอดยาป้ายตาสัมผัสกับตาหรือสิ่งต่างๆ ควรหยอดยาหรือป้ายตาโดยให้ปลายจุกขวดยาหรือปลายหลอดยาชี้ห่างจากตาประมาณ 1-2 เซนติเมตร เพื่อป้องกันการปนเปื้อนหรือเกิดการติดเชื้อและควรทำอย่างเบามือ
4. ควรหยอดยาหรือป้ายตาลงในกระพุ้งตาล่างไม่ควรให้ยาสัมผัสกับกระจกตาโดยตรง เพราะจะทำให้ระคายเคืองตาได้
5. ยาหยอดตาควรใช้ภายในเวลา 7 วันหรือ 1 เดือน(ดูวันที่หมดอายุ) ตามคำแนะนำของแพทย์หรือพยาบาล ยาขี้ผึ้งควรใช้ภายใน 1 เดือน หรือถ้ายาเปลี่ยนสีให้ทิ้งไป
6. ห้ามนำยาไปให้ผู้อื่นใช้ หรือใช้หยอดตาอีกข้างหนึ่ง
7. ควรเก็บยาหยอดตาไว้ในตู้เย็น (ถ้ามี)
8. ถ้ามีอาการตาแดง คัน ระคายเคืองตาภายหลังหยอดตาหรือป้ายยาควรหยุดใช้ และปรึกษาแพทย์ทันทีเพราะอาจแพ้ยาได้

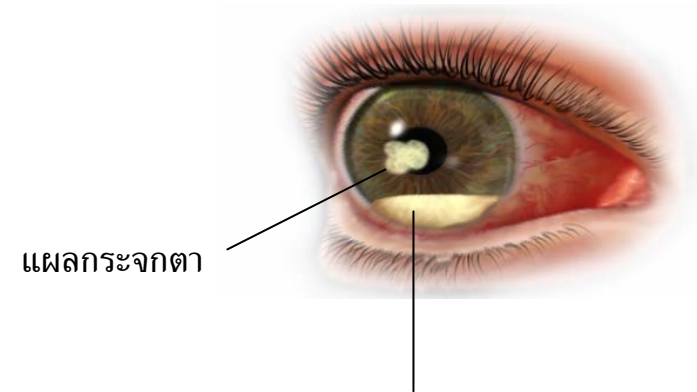
โรคแผลกระจกตา

กระจกตา หมายถึงส่วนที่อยู่หน้าสุดของลูกตา มีลักษณะใส โปร่งแสง ไม่มีหลอดเลือด มีเส้นประสาทรับความรู้สึกจำนวนมาก ทำให้ไวต่อความรู้สึกสัมผัสและความเจ็บปวด

หน้าที่ของกระจกตา คือการหักเหและรวมแสงที่ผ่านเข้าตาให้ไปตกใกล้จอประสาทตามากที่สุด และป้องกันสิ่งต่างๆ เข้าไปในลูกตา

แผลกระจกตา

เป็นโรคที่พบได้บ่อยที่อาจทำให้สูญเสียการมองเห็นได้ ถ้าแผลกระจกตาเล็กและตื้น อาจหายภายใน 7 วัน โดยอาจเกิดแผลเป็นจางๆ แต่ถ้าแผลลึกมาก อาการจะรุนแรงมากขึ้น เมื่อแผลหายมักกลายเป็นแผลเป็น มีลักษณะขุ่นมัว เป็นฝ้าขาว ทำให้การมองเห็นลดลง

แผลกระจกตา

หนองในช่องหน้าม่านตา

แผลกระจกตา

สาเหตุของโรคแผลกระจกตา

1. เชื้อแบคทีเรีย

เป็นการติดเชื้อภายหลังได้รับอุบัติเหตุทางตาที่มีบาดแผลที่กระจกตา เช่น ไม้ทิ่มตา ฟันละออง สารเคมีเข้าตา หรือขยี้ตาแรงๆ และจากสาเหตุอื่นๆ เช่น การใส่เลนส์สัมผัส (Contact Lens) แล้วดูแลรักษาความสะอาดไม่ถูกต้อง กระจกตาแห้งในผู้สูงอายุ ผู้ที่เป็นเบาหวาน หรือมีหนังตาแบะออกทำให้หลับตาไม่สนิท เป็นต้น

2. เชื้อรา

มักพบในผู้ป่วยที่เป็นแผลกระจกตาเรื้อรัง จากฟันละออง เศษผง เศษดินเข้าตา ใบไม้ กิ่งไม้ทิ่มตา หรือมีการใช้ยาหยอดตาประเภทยาปฏิชีวนะ หรือยาสเตียรอยด์เป็นเวลานาน

3. เชื้อไวรัส

ที่พบบ่อย คือ เชื้อเริม มักพบในคนที่มึ่สุขภาพอ่อนแอ ภูมิคุ้มกันของร่างกายไม่ดี ได้รับยาสเตียรอยด์นานๆ ทำให้ร่างกายอ่อนแอ เกิดการติดเชื้อได้ง่าย มักเป็นในตาข้างเดียวและอาจเป็นซ้ำอีกได้

อาการและอาการแสดงของโรคแผลกระจกตา

ตาแดง ปวดตา เคืองตา ตามัว น้ำตาไหล ตาไม่สู้แสง มีฝ้าขาวที่กระจกตา ถ้าเป็นมากจะมีหนองในช่องหน้าม่านตา เห็นลักษณะขุ่นขาวภายในกระจกตาดำ

การรักษาของโรคแผลกระจกตา

แพทย์จะซักประวัติ ตรวจดูลักษณะ ขนาดของแผล ขูดทำความสะอาดแผลและนำสิ่งที่ขูดได้ไปเพาะเชื้อดูชนิดของเชื้อที่เป็นสาเหตุ เพื่อวางแผนให้การรักษาที่เหมาะสมต่อไป โดย

วิธีหยอดตาและป้ายตา

- ล้างมือฟอกสบู่ให้สะอาดก่อนหยอดตาและป้ายยาทุกครั้ง
- อ่านสลากข้างขวดยาหรือหลอดยาทุกครั้งก่อนนำไปใช้ เพื่อป้องกันการหยิบยาผิดหรือใช้ยาไม่ถูกต้อง
- นอนหรือนั่งเงยหน้า เหลือบตามองขึ้นข้างบน
- เขย่าขวดยาเบาๆ เปิดฝาขวดยาแล้วดึงเปลือกตาล่างลง หยอดยา 1 หยดหรือป้ายยาซี่ผึ้งยาวประมาณ 1 เซนติเมตร ลงในกระพุ้งตาล่าง
- หลับตาเบาๆ ลืมตา 1-2 ครั้ง หลังจากหยอดตาหรือป้ายยา เพื่อให้ยากระจายทั่วตา แล้วหลับตาไว้สักครู่
- ใช้สำลีสะอาด ซับหรือเช็ดยาที่ล้นออกมาภายนอกตา
- ถ้าต้องหยอดยาหลายชนิดในเวลาเดียวกัน ควรหยอดยาแต่ละชนิดห่างกันประมาณ 3-5 นาที ถ้าต้องใช้ยาซี่ผึ้งป้ายตา ควรป้ายตาเป็นลำดับสุดท้าย

7. รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ให้ครบทั้ง 5 หมู่ได้แก่เนื้อสัตว์ นม ไข่ ปลา ผักสด ผลไม้ และควรดื่มน้ำมากๆ อย่างน้อยวันละ 10 แก้ว เพื่อไม่ให้ท้องผูก

8. นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ออกกำลังกายแต่พอควร ไม่ทำงานหนัก หรือยกของหนัก
9. มาตรฐานตามแพทย์นัดทุกครั้ง แต่ถ้ามีอาการผิดปกติเช่น ตาบวม ตาแดง ปวดตามาก มีขี้ตามากผิดปกติ ให้รีบมาพบแพทย์โดยไม่ต้องรอให้ถึงวันนัด

1. การใช้ยา

1.1 ยาปฏิชีวนะ

แบ่งเป็น - ยาหยอดตา ยาป้ายตา

- ยารับประทาน
- ยาฉีดใต้เยื่อตา ภายในลูกตา หรือ เข้าทางหลอดเลือดดำ

1.2 ยาหยอดขยายม่านตา

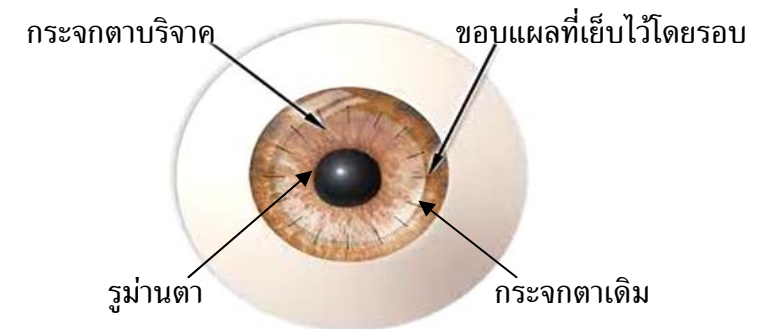
1.3 ยาลดความดันลูกตา ในรายที่มีโรคต้อหินแทรก

1.4 ยาวิตามิน เช่น วิตามินซี วิตามินบีรวม

1.5 ยาระงับอาการปวด

2. การผ่าตัด

2.1 การผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตา ในรายที่แผลอักเสบลูกตามากจนกระจกตาใกล้ทะลุหรือทะลุแล้ว หรือในรายที่แผลกระจกตาหายแล้วแต่มีแผลเป็น เป็นฝ้าขาวที่กระจกตา การผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตา จะทำให้กระจกตาใส และสามารถมองเห็นได้ดีขึ้น ในรายที่ประสาทตายังดีอยู่

ลูกตาภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตา

- 2.2 การใช้กาปิดบริเวณแผลที่ทะเล แล้วคลุมด้วยเลนส์สัมผัสไว้ก่อน ระหว่างรอการผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตาจากผู้บริจาคดวงตา
- 2.3 การผ่าตัดนำเยื่อตาของผู้ป่วยเอง หรือเยื่อหุ้มรกมาคลุมแผลกระจกตาที่ทะเลไว้ก่อนระหว่างรอการผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตา
- 2.4 การผ่าตัดควักตาออก ในรายที่แผลกระจกตาลูกกลมอักเสบมากทั้งลูกตาหรือเบ้าตา จนไม่สามารถรักษาให้ดีขึ้นได้ แพทย์จะพิจารณาผ่าตัดควักตาออก เพื่อป้องกันการติดเชื้อเข้าสู่สมอง

การปฏิบัติตัวเมื่อรักษาตัวในโรงพยาบาล

1. รักษาความสะอาดร่างกายทั่วไป โดยเฉพาะบริเวณศีรษะ ใบหน้า ปาก ฟัน และควรตัดเล็บให้สั้น
2. ห้ามขยี้ตา ไม่ควรใช้ผ้าหรือกระดาษทิชชูที่ไม่สะอาดเช็ดตา
3. รับประทานอาหารที่มีโปรตีน เกลือแร่และวิตามินซีสูง เช่น เนื้อสัตว์ นม ไข่ ผัก ผลไม้ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคและช่วยให้แผลหายเร็ว
4. ระวังไม่ให้ท้องผูกควรรับประทานผลไม้ที่มีกากและดื่มน้ำมากๆ ไม่ควรเบ่งถ่ายอุจจาระเพราะอาจทำให้แผลกระจกตาทะเลได้
5. ควรนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ไม่ควรวิตกกังวลเกินไป ถ้านอนไม่หลับหรือมีเรื่องกังวลใจ ควรปรึกษาแพทย์หรือพยาบาลทันที
6. ในรายที่ได้รับการรักษาโดยการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ ควรระวังไม่ให้สายต่อน้ำเกลือพับ งอ เลื่อนหลุดหรือบริเวณที่แทงเข็มให้น้ำเกลือเปื่อยขึ้น
7. เมื่อต้องทำการรักษาโดยการผ่าตัด ควรปฏิบัติตัวตามคำแนะนำของแพทย์หรือพยาบาลอย่างเคร่งครัด

การปฏิบัติตัวเมื่อกลับไปรักษาตัวที่บ้าน

1. เปิดผ้าปิดตาออกเมื่อกลับถึงบ้าน และห้ามขยี้ตา
2. ห้ามล้างหน้า และระมัดระวังไม่ให้น้ำเข้าตา (ในรายที่ทำผ่าตัด) อย่างน้อย 2 สัปดาห์ หรือตามคำแนะนำของแพทย์ หรือพยาบาล
3. ทำความสะอาดบริเวณใบหน้า โดยใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำ บิดให้หมาด เช็ดหน้าและใช้สำลีสะอาดชุบน้ำเกลือที่โรงพยาบาลจัดให้ หรือน้ำต้มสุก บิบหมาดๆ เช็ดทำความสะอาดเปลือกตา และขอบตาเบาๆ เมื่อตื่นนอนตอนเช้า
4. หยอดตา ป้ายตา และรับประทานยาให้ครบถ้วนถูกต้องตามแพทย์สั่ง
5. รักษาความสะอาดร่างกาย ปาก ฟัน เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย
6. หลีกเลี่ยงบริเวณที่มีฝุ่นละออง ควันท่อ ลมแรง หรือแสงแดดจัด เมื่อออกนอกบ้าน ให้สวมแว่นตากันแดด หรือหลบตาถ้ามีลมแรง

